

Jukka Voutilainen saa voimaa perheestä ja uskosta

► Sivu 12

Tuhkahautauksessa on monia vaihtoehtoja

► Sivut 2-3

Aamukaste ensimmäistä kertaa Kuopiossa

► Sivu 8

Tuula Väättäinen ja surun kosketus

► Sivut 6-7

TUHKAHAUTAUKSEN monet muodot

Kun suru kohtaa ja hautajaisten järjestäminen on ajankohtaista, seurakunnissa autetaan eteenpäin. Erityisesti tuhkahautaukseen liittyy erilaisia vaihtoehtoja.

UURNA voidaan haudata omaisten hallinnassa olevaan hautaan tai erilliseen uurnahautaan.

Kuopion hauta- ja puistotoimistossa omaisten kanssa sovitaan aluksi käytännön asioista siunaustilaisuuteen asti. Ensiksi omaisten on päätettävä hautaamisen muoto: arkku- vai tuhkahautaus. Yhä useampi valitsee tuhkahautauksen. Hautajaisjärjestelyjä helpottaa, jos vainaja on kertonut toiveistaan jo eläessään.

Koko Suomessa tuhkaaukset ovat yleistyneet vuosi vuodelta. Kuopion hautausmailla ja koko Suomessa jo reilu puolet hautauksista on tuhkahautauksia. Keskustan Isolle hautausmaalle haudatuista jopa yli 70 prosenttia on tuhkahautauksia.

Arkku joka tapauksessa, uurnan voi lainata

Hautaustavasta riippumatta vainajan arkku odottaa kirkossa tai kappelissa ennen kuin siunaustilaisuus alkaa. Jos vainajaa ei siunata lainkaan, arkku tuodaan suoraan krematorioon säilytykseen. Arkku tarvitaan siis joka tapauksessa.

”Siunaustilaisuuden päätteeksi tuhkaattavan vainajan arkku jää kappeliin. Omaiset saavat ottaa kukat mukaansa tai pyynnöstä seurakunta huolehtii niistä. Sitten arkku siirretään säilytystilaan”, toimistonhoitaja **Seija Kukkonen** Kuopion seurakuntien hauta- ja puistotoimistosta kertoo.

LYHYESTI

Kirkon nuorisotyölle oma nimikkopäivä

SUOMEN ev.lut. kirkossa on tehty ammatillista nuorisotyötä yli 70 vuotta. Tällä hetkellä kirkossa työskentelee kaikkiaan yli 1100 nuorisotyöntekijää, joka on noin kuusi prosenttia kirkon kaikista työntekijöistä. Kirkon nuorisotyö sai nyt oman merkkipäivänsä.

”Kirkon nuorisotyö tarvitsi oman nimikkopäivän, koska nuorisotyö ja sen tekijät ansaitsevat sen. Työtä tehdään suurella sydämellä”, sanoo Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT ry:n toiminnanjohtaja **Arja Lusa**.

Ajankohdaksi valittiin lokakuun 17. päivä, koska kyseisenä päivänä vuonna 1949 aloitti ensimmäinen nuorisohjaajakurssi Järvenpäässä. Siitä voidaan katsoa alkaneen ammatillinen nuorisotyö kirkossa.

”Nuoruus on ihmisen elämänsäkaressa herkkää aikaa. Nuoret tarvitsevat rinnalla

kulkijoita, jotka kuuntelevat, ymmärtävät ja rohkaisevat elämän suurten kysymysten äärellä. Ammatillisesti koulutetut kirkon nuorisotyöntekijät kuten myös seurakuntien kouluttamat vapaaehtoistyöntekijät ovat juuri näitä rinnalla kulkijoita, ja tarve tälle työlle tuntuu vain kasvavan”, toteaa asiantuntija **Sirpa Syrjä** Kirkon kasvatuksen ja perheasioiden yksiköstä.

Viime keväänä kirkko lähti mukaan Sekasin Chat -kollektiivin verkkotoimintaan. Päivystäjäksi koulutettiin lähes sata nuorisotyönohjaajaa. Kirkko halusi tarjota chattiin lisää päivystäjiä, koska palvelu on ollut todella ruuhkautunut. Vuonna 2020 Sekasin Chattiin tuli lähes 140 000 yhteydenottoa, mutta vain reilu 30 000 nuorta pääsi läpi ja sai keskustelua.

Lue lisää Sekasin-chatista sivulta 5.

KATSE KIRKKOON

VUORELAN kirkko

Harvakseltaan tulee tilanteita, joissa vainajalle pyydetään siunausta tuhkauksen jälkeen.

”Kuopion seurakuntayhtymässä noudatetaan perinteistä käytäntöä, jossa haudataan siunaamisen tapahtuu ennen tuhkausta”, tuomiorovasti **Ilpo Rannankari** sanoo.

Luterilaisen kirkon ohjeiden mukaan vainaja voidaan siunata tuhkauksen jälkeen vain painavasta syystä. Syyt voivat liittyä esimerkiksi vainajan kohtuuttoman pitkään kuljetusmatkaan tai terveyshaittojen ehkäisemiseen, kun kyseessä on pitkään kuolleen ollut vainaja.

Erityistilanteet tulee selvittää ennen hautajaisia siunaavan seurakunnan kirkkoherran kanssa.

Maaksi pitää sinun jälleen tuleman

”Siunaus varataan kolmen viikon sisään kuolehasta, tuhkaus taas siunausta seuraavalle viikolle. Uurna voidaan haudata aikaisintaan tuhkausta seuraavalla viikolla, mutta tuhkan hautaamiseen on vuosia aikaa”, Seija Kukkonen kertoo.

Tuhkahautauksessa hautajaisten vaiheet siis ovat eri päivinä. Siunaustilaisuudessa on usein mukana enemmän ihmisiä, kun taas tuhkan hautaamiseen osallistuvat vain lähimmät omaiset. Kuopion Isolla hautausmaalla on myös yksi hauta-alue, joka tarkoitettu anonyymiin hautaamiseen, jolloin omaiset eivät voi osallistua hautaamiseen.

Tuhka luovutetaan krematoriosta omaisille, kun hautausaika ja -paikka on tiedossa. Tuhkan voi haudata joko hautausmaalle tai muualle.

Hautausmaalla tuhka voidaan haudata sukurautaan, uudelle hautapaikalle, muistolehtoon tai sirottelualueelle. Hautapaikalle voidaan haudata uurna tai pelkkä tuhka. Uurnahautaus mahdollistaa suvun vanhojen hautojen käyttämisen, koska yhden arkun paikalle mahtuu useita urnia.

”Jos omaiset haluavat oman hautapaikan, sitä voi jo ennen siunaushetkeä käydä katsomassa hautausmaan työnjohtajan kanssa”, Seija Kukkonen kertoo.

Tuhkan kuljettamiseen voi käyttää omaa urnaa tai seurakunnalta lainattavaa siirtournaa. Urnan voi hankkia hautaustoimistosta tai tehdä itse. Tiedot urnan koosta saa hautausmaan toimistosta.

Muistolehdoissa muistomerkki on yhteinen

Jos valitsee hauta-alueeksi muistolehdon tai sirottelualueen, ei ole omaa hoidettavaa hautapaikkaa eikä sen muistomerkkiä. Muistolehtoon tai sirottelualueelle haudatun vainajan nimilaatta kiinnitetään yhteismuistomerkkiin.

Muistolehtoja on Kuopiossa Isolla hautausmaalla ja Flodbergin hautausmaalla sekä Kaavilla, Juan-

koskella, Muuruvedellä, Nilsissä ja Tuusniemellä. Muistolehdoissa hauta ei tule omaisten hallintaan. Sirottelualueita on vain Isolla hautausmaalla. Sen sijaan Kuopion hautausmailla ei ole kolumbaarioita eli urnaholvia.

Siilinjärvellä muistolehto ja sirottelualue löytyvät Rauhanpuiston hautausmaalta.

Luontoon tai vesistöön hautaamiseen tarvitaan lupa

Tuhkan sijoituksesta määrää hautaustoimilaki: vainajan tuhka on haudattava pysyvästi yhteen paikkaan vuoden kuluttua tuhkauksesta.

”Joskus meiltä kysytään, voiko osan tuhkausta haudata eri paikkaan, kuten hautaan ja mökille. Lain mukaan tämä ei ole mahdollista.”

Vainajan tai omaisten tahdosta kaikkia ei haudata hautausmaalle.

”Vainajan on voinut toivoa tulla haudatuksi omalle maalle, kansallispuistoon, vesistöön tai ulkomaille.”

Tuhkan voi haudata tai sirotella omalle tontille, mutta sinne ei ilman lupaa saa pystyttää muistomerkkiä. Muistomerkki tekee paikasta hautausmaan, johon tarvitaan lupa Aluehallintovirastolta.

Tuhkan sijoittaminen muualle kuin omalle maalle vaatii aina maa- tai vesialueen haltijan tai omistajan luvan. Jos tuhkan sirottelee esimerkiksi luontoon, jäljelle jäävää urnaa ei voi tuoda enää hautausmaalle eikä vainajan muistolaattaa voi laittaa hautausmaan yhteiseen muistomerkkiin. Olemassa olevan sukurautaan muistomerkkiin voi kuitenkin laittaa nimen ja tiedon muualle hautaamisesta.

Kuopiossa hautausasioista sovitaan seurakuntien hauta- ja puistotoimistossa ja Siilinjärvellä seurakuntatoimistossa. Kuopiossa toimii myös Kuopion Tuhkahautausyhdistys, joka tekee tunnetuksi tuhkahautauksia.

SINI-MARJA KUUSIPALO

PÄÄKIRJOITUS

Minna Siikaniva
minna.siikaniva@evl.fi

Arkistojen aarteita

Viime viikkoina olen sukeltanut *Kirkko ja koti* -lehden arkiston syövereihin. Olemme suunnitelleet toimittaja **Kaija Vuorion** kanssa uutta sarjaa lehtemme. Sarjassa on tarkoitus esitellä vanhoja artikkeleita vuosien varrelta.

Sain lukijaltamme postia. Hän oli löytänyt sattumalta 70 vuotta vanhan kupongin hyllyssään olevan kirjan välistä. Kupongilla on voinut tilata *Siunausta Koteihin* -lehteä, jolla nimellä *Kirkko ja koti* alkuaikoina tunnettiin.

Toinen lukijamme otti yhteyttä ja pyysi minua etsimään haastattelun, joka hänestä oli tehty 1980-luvun vaihteessa. Juttu löytyi vuodelta 1981. Oli mukava vaihtaa kuulumisia.

Vuonna 1913 Siunausta koteihin -nimellä aloittanut julkaisu on Suomen toiseksi vanhin seurakuntalehti. Julkaisun aloittamista perusteltiin sillä, että lehti tuo siunausta niihin koteihin, joita jumalanpalvelus saarnoineen ei tavoita.

Aiemmin oli aloittanut Oulun alueella ilmestynyt *Rauhan Tervehdys*, joka perustettiin vuonna 1907.

Kirkko ja koti jaetaan ilmaiseksi jokaiseen talouteen Kuopion ja Siilinjärven seurakuntien alueella. Lehden peruslinja on alusta saakka ollut lähes sama: seurakuntien toiminnasta tiedottaminen sekä uskon peruskysymysten käsittely.

Sain lukijaltamme postia.

tomasti kirkolliset ilmoitukset eli kastetut, kuulutetut ja kuolleet.

Saamamme palautteen perusteella *Kirkko ja koti* on erityisesti korona-aikaan ollut tärkeä ja odotettu viesti seurakunnilta, kun tapahtumiin ei ole voinut samalla tavalla osallistua. Kiitämme kaikesta palautteesta.

Nykyään suosituimpia aiheita lukijatutkimuksen mukaan ovat muun muassa henkilöhaastattelut sekä ihmissuhteisiin, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät artikkelit. Lehden luetuin palsta on kuitenkin ehdottomasti kirkolliset ilmoitukset eli kastetut, kuulutetut ja kuolleet.

KUUKAUDEN VALINNAT

9-

UUODEN 2021 valtakunnallisen rippikoulukyselyn mukaan rippikoulu sai nuorilta arvosanaksi 9-.

22 000

KAIKKIAAN 22 000 nuorta vastasi tänä vuonna rippikoulukyselyyn.

166 000

SUOMEN Lähetysseura on myöntänyt 166 000 euroa humanitaarista apua Etiopiaa uhkaavan nälänhädän helpottamiseksi.

KANSALAIJÄRJESTÖ SETA RY on jakanut Kirkon kasvatuksen ja perheasioiden yksikölle Asiallisen tiedon omena -tunnustuksen. Palkintoperusteluiden mukaan huomionosoitus myönnetään yksikölle sen ansiokkaasta työstä asiallisen tiedon jakamisesta sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen sekä perheiden moninaisuudesta ja sateenkaari-ihmisten puolustamisesta, erityisesti seurakuntien perhetyön piirissä. Kirkon kasvatuksen ja perheasioiden yksikkö tuotti tänä vuonna Sateenkaarinuorten hyvinvointi seurakunnissa -julkaisun.

UT2020 on ensimmäinen raamatunkäännös, joka on käännetty alkutekstien muinaiskreikasta mobiilikäyttäjille. UT2020 julkaistiin vuosi sitten ja sinä aikana käännökselle on kertynyt Raamattu.fi-palvelussa ja Piplia-sovelluksessa noin puoli miljoonaa yhteenlaskettua käyttäjää. Kävijämäärien lisäksi tuore kysely vahvistaa, ettei UT2020 ole jäänyt pienen piirin käännökseksi. Käännös on lisännyt Raamatun käyttöä lähes puolella kyselyyn vastanneista ja 82 % sanoo suosittelavansa käännöstä muille.

RUKOILEN

Rukoilen, että rauha ympäröisi minut ja koko luomakunnan.

Rukoilen rauhaa sydämeeni ja rauhaa läheisilleni.

Rukoilen rauhaa kaikille, joita kohtaan päivittäin ja joiden kanssa minulla on vaikeaa.

Rukoilen rauhaa kaikkien kirkkojen ja eri tavoin uskovien välille ja rauhaa kaipaavien kanssa.

MUISTISAIRAUS

— parisuhteen kolmas pyörä

Kun puoliso sairastuu muistisairauteen, se pistää monella tavalla parisuhteen palikat uusiksi.

Eri syistä johtuvat muistisairaudet koskettavat suurta määrää suomalaisista – joko omakoh-
taisesti tai läheisen kautta.

”Arvioiden mukaan tällä hetkellä Suomessa on liki 200 000 dementiatasoisia muistisairautta sairastavaa ja noin 100 000 muistisairauden alkuvaiheessa olevaa ihmistä”, neurologian erikoislääkäri ja Itä-Suomen yliopiston aivotutkimusyksikön tutkimusjohtaja **Merja Hallikainen** selvittää.

”Ihmiset elävät yhä pidempään, joten muistisairauksien ilmaantuvuuskin kasvaa. Voisi sanoa, että niistä on kehkeytymässä ikäihmisten uusi kansantauti.”

Unohduksia vähätellään

Kun puolison kanssa on kuljettu kenties vuosikymmeniä yhdessä ja ollaan joka päivä kasvokkain, ei ehkä niin helposti huomaa muistisairauden hiipimistä kolmanneksi pyöräksi parisuhteeseen.

”Tilanne yleensä kehittyy pikkuhiljaa. Olen työssäni tavannut pariskuntia, joiden kotona arkiaskareet ovat käytännössä siirtyneet jo täysin pelkästään toisen osapuolen hoidettavaksi, mutta tämä ei itse ole lainkaan hahmottanut jonkin olevan vinossa”, Hallikainen kertoo.

Millaisiin merkkeihin sitten kannattaisi kiinnittää huomiota?

”Jos ihminen esittää samoja asioita aina uusina tai kysyy samoja kysymyksiä uudelleen ja uudelleen, se voi viitata alkavaan muistisairauteen. Usein myös halukkuus liikkua kodin ulkopuolella vähenee ja vaativammat kotityöt jäävät tekemättä, esimerkiksi ruuanlaitto saattaa yksipuolistua.”

Niin ikään persoonallisuuden muutokset voivat Hallikaisen mukaan kieliä siitä, että kaikki ei ole kunnossa.

”Voi ilmetä alakuloisuutta, masentuneisuutta, epäluuloisuutta tai mustasukkaisuutta. Osalle saattaa tulla kielellisiä oireita eli puhe ei enää ole sujuvaa.”

”Alkuvaiheen oireet riippuvat paljon siitä, mistä muistisairaudesta on kyse ja mistä aivojen osista rappeuma lähtee liikkeelle. Kaikissa pidemmälle edenneissä muistisairauksissa käyttäytymisen muutokset lisääntyvät.”

Omalta osaltaan lääkärille menoa viivästyttää se, että muistisairas helposti vähättelee unohtelujaan.

”Ne kuitataan monesti sillä, että eihän sitä tässä iässä voi enää kaikkea muistaa.”

Sopeutuminen edellyttää hyväksymistä

Tarkempiin tutkimuksiin kannattaa Hallikaisen mukaan hakeutua, mikäli henkilö itse tai hänen läheisensä huolestuu oireista.

”Oireiden pahenemista ei pidä jäädä odottelemaan. On aina parempi kääntyä lääkärin puoleen liian aikaisin kuin liian myöhään.”

MUISTISAIRAUS voi tuoda parisuhteeseen myös uudenlaista läheisyyttä.

”Tällä hetkellä muistisairauksiin ei vielä ole olemassa parantavaa lääkitystä, ei myöskään etenemistä pysäyttävää hoitoa. Mutta jos sairaus todetaan varhaisessa vaiheessa, on valtaosan kohdalla kuitenkin mahdollista hidastaa sen etenemistä oikeanlaisella tuella, lääkähoidolla ja ravintovalmistella. Elämänlaadun kannalta sillä on iso merkitys”, Hallikainen painottaa.

Kun muistisairaus iskee, se laittaa parisuhteen pakostakin uuteen valoon ja herättää suhteen osapuolissa monenlaisia tunteita. Hätäännyttä, pelkoa ja ehkä katkeruuttakin.

”Yhteiset eläkepäivät eivät toteudukaan sellaisina kuin oli suunniteltu ja haaveiltu, vaan toinen joutuu-
kin omaishoitajan rooliin ja sairastu-

nut puolestaan vähitellen katoaa omaan maailmaansa. On kova paikka, kun läheisestä joutuu tavallaan luopumaan jo hänen eläessään.”

Tilanteen hyväksyminen ei ole kummallekaan osapuolelle helppoa, mutta hoidon ja sopeutumisen kannalta välttämätöntä.

”Jos jompikumpi kieltää sairauden, se hankaloittaa huomattavasti hoitoa tai sen aloittamista ja vaikuttaa laajemmin arjen sujumiseen.”

”Asian kieltäminen johtaa helposti myös sen salailuun lähipiiriltä ja silloin elämästä tulee aika raskasta.”

Läheisyys voi korostua

Hallikainen kertoo, että muistisairas on tavallista herkempi aistimaan ympäristönsä ilmapiiriä.

”Siksi hänet pitäisi muistaa kohdata kunnioittavasti, rauhallisesti ja kiireettömästi. Tässä pätee täysin se, että niin metsä vastaa kuin sinne huudetaan.”

”On ymmärrettävää, että puoliso tai muu läheinen välillä turhautuu yrittäessään kommunikoida muistisairaansa kanssa. Jankkaaminen ja inttäminen eivät kuitenkaan vie tilannetta muuta kuin tiukempaan solmuun, sillä sairastunut ei katso maailmaa samalla tavalla kuin muut.”

Tästä erilaisesta näkövinkkelistä Hallikainen kertoo hyvän esimerkin.

”Minulla aina särähtää korvaan, kun uutisoidaan muistisairaana karanteeniin kotoaan tai hoitolaitoksesta. Ei muistisairas minnekään karkaa, vaan hän etsii jotain. Hän elää ehkä lapsuusvuosissaan ja etsii sen aikaista kotia, koska kokee nykyisen asuinpaikkansa vieraana. Tai hän ei tunnista ympärillään olevia ihmisiä ja lähtee hakemaan tuttuja kasvoja muualta.”

Muistisairaus muuttaa ja koettelee parisuhdetta, mutta voi tuoda siihen myös jotain hyvää.

”Läheisyys ja hellyys voivat korostua aivan uudella tavalla, kanssakäymiseen tulee ehkä enemmän kosketuksia.”

”Seksuaalisuus ei häviä sairauden myötä, mutta taudin edetessä se muuttuu muotoaan.”

Vaikka alkava muistisairaus kuulostaa-
kin pelottavalta, on Hallikaisella kuitenkin lohdullinen viesti.

”Varhaisvaiheessa se ei tarkoita, että elämä loppuu siihen paikkaan, vaan monia hyvä vuosia on vielä jäljellä. Tulevaan kannattaa varautua tekemällä edunvalvontavaltuutus, valtakirjat ja hoitotah-
to käytännön asioiden helpottamiseksi. Erilaisten muistitukien, kuten kalentereiden ja muistilappujen, avulla voi arki sujua pitkään hyvänä.”

MITÄ MIELESSÄ?

Sekasin-chatissa nuori voi keventää mieltään

Lapset ja nuoret odottavat mielenterveyden hoitoa Kuopiossa kuukausia. Tarvetta on matalan kynnyksen palveluille, kuten valtakunnalliselle Sekasin-chatille. Kriisityöntekijä **Seppo Teräslahti** Kuopion kriisikeskuksesta on yksi chatin keskustelijoista.

Mikä on Sekasin-chat?

”Sekasin on Mieli ry:n ylläpitämä verkkokanava 12–29-vuotiaille. Nuoret voivat jutella kriisityöntekijän tai koulutetun vapaaehtoisen kanssa anonyymisti.”

Mistä aiheista nuoret haluavat keskustella?

”Eniten keskustellaan kouluongelmista, kuormittumisesta, uupumisesta, yksinäisyydestä, ihmissuhteista ja perheongelmista. Paljon jutellaan masennuksesta, ahdistuksesta ja pahoinvoinnista. Joillakin on jo hoitokontakteja. Osaa avun

hakeminen jännittää. Chatissa voi harjoitella asioiden sanottamista luottamuksellisesti. Varaamme keskusteluihin 45 minuuttia.

Tuemme nuoren omaa pohdintaa ja voimme ohjata lisäavun piiriin. Tiedotamme eri palveluista. Jos keskusteluissa nousee huoli tai kuulemme nuoren joutuneen rikoksen uhriksi, kannustamme hakeutumaan turvaan. Emme kuitenkaan voi tehdä päätöksiä kenenkään puolesta.”

Mikä on ajankohtaista nyt?

”Me kaikki olemme eläneet poikkeukselliset pari vuotta. Varsinkin etäkoulu on eriyttänyt nuoria. Harrastukset ovat olleet tauolla, mikä on voinut vaikuttaa kaverisuhteisiin ja ulkopuolisuuteen. Joillekin harrastus on pakopaikka kodista, jossa asiat eivät ole hyvin.

Sosiaalinen media tuo hyvää mutta myös paljon huono-

vointisuutta. Nuorella on koko ajan kanava auki verrata omaa elämää jonkun toisen elämään. Somessa hyvältä näyttävä elämä ei ole aina todellista. Tämä voi tuoda epärealiteettien tunnetta ja haastaa käsitystä itsestä.

Keskusteluissa näyttäytyt tyytymättömyys kehonkuvaan. Yhteiskunta ja sosiaalinen media voivat luoda kohtuuttomia paineita, mikä tuo kehittyvälle mielelle suuria haasteita.”

Onko palveluun jonoa?

”Palvelu on suosittu. Vuoroaan joutuu joskus odottamaan, esimerkiksi alkuillat ovat ruuhkaisia. Toisinaan keskustelemaan pääsee saman tien.”

SINI-MARJA KUUSIPALO

Keskustelu on avoinna arkisin klo 9–24 ja viikonloppuna klo 15–24 osoitteessa [Sekasin.fi](https://www.sekasin.fi).

KOHTAAMISIA

Kiinteistöjen ylimmäinen

KIINTEISTÖPÄÄLLIKKÖ Petri Rautio jos kuka on Kuopion seurakuntayhtymässä paljon vartijana. Rakennuskiinteistöjä on vajaat 50 000 neliötä eli noin 5 hehtaaria. Kirkkojakin on peräti 17. Lisäksi metsäomaisuutta on noin 3500 hehtaaria.

Metsät tuottavat vuosittain kasvunsa verran tuloja, mutta vain harvat kiinteistöt ovat taloudellisesti jalostettavissa.

”Tällainen kiinteistömässä tällä tuloakenteella ei pidä itseään yllä. On pakko jotakin karsia.”

Jotta karsiminen toteutuisi käytännön päätöksenteossa, yhtymässä valmistellaan uutta kiinteistöstrategiaa. Työryhmän on pakko miettiä, mitä seiniä tarvitaan, ja tarvitaanko ylipäättään tilojen vähäisen käytön takia.

Ainakin seurakuntatalot joutuvat puntariin. Sakraalituloista luopuminen voi olla vaikeaa, mutta joitakin olisi mahdollista muuttaa monitoimitiloiksi.

”Eikö olisi hienoa, jos kirkossa palaisi aina valot ja siellä olisi aina ihmisiä. Ihmisiä varten kirkot on tehtykin.”

Digitekniikka tulee avuksi ja alkaa tuottaa säästöjä. Seurakuntayhtymä on mukana kuopiolaisten kehittämässä valtakunnallisessa Kirkkoalvomossa, joka on talotekniikan

automaatiovalvomojärjestelmä. Se auttaa etenkin pieniä seurakuntia; ne voivat ulkoistaa talotekniikan osaamisen. Systemi näyttää ilmastoinnit, valaistuksen, lämpötilat, sisäilman ylijä alipaineet sekä hiilidioksidipitoisuudet, jopa avoinna olevat ovet ja hälyttää ongelmista.

Rakennusinsinööriastaustainen Rautio on vastannut yhtymän kiinteistöistä vuodesta 2014 lähtien. Kuopioon hän tuli Nilsin kaupungin osakkuusyhtiöiden toimitusjohtajan tehtävistä ja toimi sitä ennen Kiuruveden kaupungin kiinteistö-päällikkönä.

Kiinteistöongelmien täyttämää elämää tasapainottavat harrastukset, kalastus ja moottori-pyörät, sekä koti Maaninkajärven rannalla.

KAIIA VUORIO

Palvelemme teitä kaikissa hautausjärjestelyihin liittyvissä käytännön asioissa luottamuksella, yksilöllisesti ja ammattitaidolla

Toimialueena Kuopion seutu ja lähikunnat

Iltaisin ja viikonloppuisin
puh. 040 585 0456

toimisto@hautaustoimistoparviainen.fi

www.hautaustoimistoparviainen.fi

**Hautaustoimisto
Parviainen Oy**

Savonkatu 18 | 70110 Kuopio | ma-pe 9-16 | puh. 017 261 3771

*Suru on
hitaasti vaalenevia varjoja...*

**Hautaustoimisto
J. NURRO OY**

Kauppakatu 55-57, KUOPIO, puh. 040 505 6287
saila.lehto@nurro.fi www.nurro.fi

**Luotettavaa ja ammattitaitoista
Kukka-, hautaus- ja pitopalvelua**

Palvelemme Tuusniemellä, Riistavedellä,
Vehmersalmella sekä lähikunnissa

Kukkatupa

Kukkatupa, Huoltotie 5, Tuusniemi p. 017-661610

Perunkirjoitukset, perinnönjaot, testamentit ym.

**ASIANAJOTOIMISTO
ESA AIRAKSINEN**

Vuorikatu 26 A, 4. krs, Kuopio
050 3522516, www.esairaksinen.fi

ASIANAJOTOIMISTO
KOLARI & CO

Henkilökohtaista palvelua mm.
perhe- ja perintöoikeudellisissa asioissa
Perunkirjoitukset, testamentit, edunvalvontavaltuutukset ym.

Aapeli Kauppakatu 28, 2. krs, 70110 Kuopio | puh. 017 265 7777
toimisto@kolari-co.fi | www.kolari-co.fi

SURUN KOHDATESSA:

Koivumäen Kartano Oy
Koivumäenkuja 18, 70800 Kuopio
Puh: 017 3614 291
kartano@koivumaenkartano.com
www.koivumaenkartano.com

Niiranen
HAUTAUSTOIMISTO 1953

Kuopion Hautaustoimisto Oy Niiranen
Savonkatu 24, 70110 Kuopio
Puh: 017 261 3686
kuopion@hautaustoimistoniiranen.fi
www.hautaustoimistoniiranen.fi

TERVON kirkolla on Tuula Väätäiselle iso merkitys. Hänet on konfirmoitu siellä ja vanhempien sekä veljen haudat sijaitsevat lähellä kirkkoa. Viimeisimpänä hän oli kirkossa todistamassa ilojuhlaa, poikansa vihkimistä.

SURULLA on monet kasvot

Tarttumapintaa. Sitä kansanedustaja Tuula Väättäisessä on. Nuorena koetut veljen ja aviomiehen menetykset ovat jättäneet jälkensä.

Ehkä ne jättivät varovaisuuden jäljet - elämässä voi tapahtua mitä vain. Kaikkeen ei voi varautua, ja on asioita, joita ei ole syytä pitää itsestään-selvyytenä. Riitoja ja epäselvyyksiä ei kannata jättää ratkaisematta.”

Tuulaa kohtasi 12-vuotiaana ensimmäistä kertaa suru, kun hänen veljensä kuoli onnettomuudessa. Traktori oli juuttunut lumihankeen ja tien toiselta puolelta oli katkennut männystä latva, joka oli pudonnut **Reijo**-veljen päähän hänen ollessa traktorin vieressä ilmeisesti lunta lapioiden.

”Suru kosketti meidän koko kyläkuntaa Tervossa. Kirkko oli täpösen täynnä siunaustilaisuudessa. Yhteisöllinen suru oli sekä helpotus että lisäpaino. Aina joku tiesi tapahtuneesta ja perheemme eli koko ajan surun kanssa.”

Tuulan äidissä lapsen menettämisen tuntui eniten ja hän meinasi taittua murheen alle, kuten Tuula kuvailee.

”Ajattelen, että lapsilla on oikeus vanhempinsa ja tukeen. Vanhemmilta ei ole oikeutta antaa murheen vallata kokonaan. Jos itse ei pysty ylläpitämään vanhemmuutta, on haettava apua ulkopuolelta.”

Tuula kertoo muistuttaneensa äitiään, että lapsia jäi kuitenkin vielä kymmenen henkiin.

”Surutyötä teimme yhdessä: puhuimme, itkimme ja tuimme äitiä ja isää. Näinä vuosikymmeninä olemme puhuneet varmaan tuhansia kertoja tapahtuman läpi ja sitäkin kautta purkaneet omia tunteitamme.”

Työtoverit toivat suruviestin

Syksyllä 1976 työtoverit toivat Tuulalle suruviestin kotiin Karttulaan. **Veikko**, Tuulan mies oli kuollut. Oli jäänyt traktorin alle. Tuula oli silloin Karttulan terveyskeskuksessa apuhoitajana. Työtoverit, hoitajat ja lääkärit, olivat nähneet, että mitään ei ollut tehtävissä.

Vasta vuosikymmenien jälkeen selvisi, miksi Veikon traktori oli kaatunut. Pellolta oli kerätty kaikki pehkupaalit yhtä lukuun ottamatta, ja mies oli auringonpaisteessa ajanut vahingossa paaliin ja traktori oli kaatunut.

Suruviestin saavuttua Tuula pakkaasi tavarat ja lähti reilun kahden vuoden ikäisen **Miikan** kanssa kotipaikalleen Tervoon.

”Paljoa en muista niistä päivistä. Veikon vanhemmat ja sisarukset olivat tulleet meille. Sen muistan, kun heräsin ensimmäisenä iltana siihen, että anoppi silitti jalkojani.”

Tuula kertoo, miten murheen keskellä hän usein menee nukkumaan.

”Silloin kun on todella vaikea paikka, uni on se, joka vapauttaa ajatuksista. Voin nukahtaa käytännössä missä vain, siihen ei tarvita sänkyä tai huopaa. Normaalin stressin puran puhumisella ja tekemisellä, usein se tarkoittaa käsitöitä. Myös asioiden järjestely on tapani hallita stressiä.”

Riikosen eli Veikon perhe oli Karjalan siirtolaisia ja he olivat kokeneet paljon. Tuulaa patistettiin elämään eteenpäin.

”He kykenivät näkemään elämän laajemmin ja avoimemmin”, Tuula sanoo.

”Olin saanut harjoitusta veljeni kuolemasta, elämän on mentävä eteenpäin. Ei ollut muuta vaihtoehtoa ja poikamme takia piti arkiasioiden sujua.”

Yövuoroja Tuula ei pystynyt hetkeen tekemään. Hän ei halunnut nähdä työpöydälläan potilaiden kuolemaa. Kotona hän oli pojan kanssa vain yöt. Aikanaan yövuorot palasivat työlistoille ja kotona oltiin myös päivisin. Tuula sanoo kiitotelevänsä nyt jälkeensä, että arki koitti suhteellisen pian. Se oli hänelle sopivaa surutyötä.

Riitoja ja epäselvyyksiä ei kannata jättää ratkaisematta.

Sairaanhoitajakoulu alkoi Kuopiossa keväällä 1977. Leskeydestä hän ei puhunut kuin yhdelle opiskelukaverilleen. Nuori nainen ei halunnut sääliä eikä erityiskohtelua.

Auttamisen ja vaikuttamisen halu

Miten nuorena kohdatut kuolemat ja suru ovat vaikuttaneet sinun elämääsi ja elämänratkaisuihin?

”Ainakin sillä tavalla, että haluan tehdä asioille jotain. Halusin työn, jossa saa jotain aikaiseksi. Syttyi auttamisen ja vaikuttamisen halu. Toinen oppi on ollut se, että pitää olla varasuunnitelmia.”

Mielenkiintoinen yksityiskohta on Veikon kuolemaa edeltävältä päivältä. Vaimo oli päässyt opiskelemaan sairaanhoitajaksi, mies oli kannustanut ja muistuttanut lähettämään paperit, joissa ilmoittaa vastaanottavansa opiskelupaikan. Tuula oli laittanut kirjeen postiin miehensä kuolinpäivänä.

”Jos en olisi silloin laittanut papereita postiin, en olisi varmastikaan muistanut enää myöhemmin.”

Tuula Väättäinen opiskeli myöhemmin erikoissairaanhoitajaksi ja perheterapeutiksi. Nyt kansanedustajana vaikuttava nainen toimii myös Kuopion kaupunginvaltuuston puheenjohtajana.

Hautajaiset syntymäpäivänä

Surusta Tuula puhuu varovaisesti.

”Suru ilmenee niin monin eri tavoin, se on erilaista jokaisella. Surulla on monet kasvot, ja se on lohdullista”, Tuula kuvailee.

”Haudoilla käyn harvoin. Jos en itse pääse viemään mieheni haudalle kynttilää jouluna, nykyinen mieheni vie.”

Veikon hautajaispäiväksi sattui Tuulan syntymäpäivä. Päivästä Tuula ei muista

paljoakaan. Sen jälkeen hän ei pitkään aikaan viettänyt syntymäpäiviään eikä edelleenkään niistä paljon välitä.

”Ei juhliminen tunnu vastenmieliseltä, mutta se ei tunnu tarpeelliselta”, Tuula pohtii.

Surussa Tuulalle tärkeintä on aito läsnäolo.

”Itse en osaa käyttää osanotto-sanaa. Vaikka se kuuluu hyviin tapoihin, minulle se tuntuu jotenkin kliseiseltä. Joskus hiljaisuuskin on parempi tapa olla vierellä. Tärkeintä on olla. Ehkä voin kysyä, voisinko auttaa jotenkin.”

”Tulevaisuuden maalaaminen kaikkia mahdollisuuksia tarjoavaksi ei lohduta surevaa. Nuorelle leskelle ei kannata muistuttaa, että sinulla on vielä aikaa löytää uusia ihmisiä vierelle.”

Surevalle on tärkeintä saada nukkua, syödä ja tehdä tavallisia asioita. Siinä voi jokainen olla käytännön apuna.

Puhuminen vie eteenpäin

”Vaikka olen perheterapeutina saanut kuulla elämäntarinoita, ja itselläni on monenlaisia kokemuksia, en silti voi tietää, mitä toinen käy läpi. Jokaisen kokemus kuolemasta on ainutlaatuinen.”

”Surun läpikäymiseen ei ole ohjelmaa. Ei ole tapaa, miten se pitäisi käsitellä. Puhetyöläisenä olen sitä mieltä, että puhuminen ja kokonaistilanteen läpikäyminen auttavat. Vaikka heti ei pystyisikään kuolemaan liittyviä faktoja ottamaan vastaan, ne ovat tärkeitä jatkoon kannalta. Mieli pyrkii täyttämään tyhjät aukot mielikuvituksella.”

Onnettomuuspaikalla ei Tuula ole käynyt, mutta Veikon isä ja veli kävivät.

Surua ei pidä myöskään yrittää siivota pois. Sen kanssa on löydettävä sopiva olotila.

”Mutta toisaalta suru ja entinen ei voi olla aina pöydällä. Jos ne ovat koko ajan

pinnalla, ei voi tulla tilaa uusille mahdollisuuksille ja ihmisille.”

”Jos saat turvallisissa olosuhteissa puhua tunteistasi ja ajatuksistasi, se on aina eteenpäin menemistä. Muista, että kaikki tunteet ovat sallittuja.”

Elämän on mentävä eteenpäin.

Asioilla on aina hyvä puoli

Tuulan äiti usein sanoi, ettei Jumala anna enempää taakkaa kuin jaksaa kantaa.

”Vaikka toisinaan jonkun ihmisen kohdalla näyttääkin, että taakkaa on jo liikaa. Silloin olen kysynyt, missä olet Jumala”, Tuula sanoo.

Toivon ja tulevaisuuden näkökulma pitää kiinni elämässä.

”Poikani ovat jo kyllästymiseen asti saaneet kuulla: Ei ole niin huonoa asiaa, etteikö aina asialla olisi myös hyvä puoli. Samoin olen opettanut, että antakaa vapaus elämälle.”

Eletty elämä saa näkyä ja tuntua. Usein se avartaa katsomaan ihmisiä armahtavammin.

”Mitä enemmän sinulla on kokemuksia, sitä kokonaisempi olet. Sitä enemmän sinussa on myös tarttumapintaa. Kiinnität huomiota ihmisiin, katsot maailmaa eri tavalla. Vaikka toisinaan tuleekin tilanteita, ettet älyä sanoa tai olla sanomatta, vaikka pitäisi älyt”, Tuula hymähtää.

HANNA VALKONEN

Missä ja miltä suru tuntuu?

Psykoterapeutti ja sairaalapastori **Leena Leppälä** on auttanut surevia etsimään merkityksiä ja syitä jatkaa elämää. Toivon kipinöitä ja luottamuksen heikkoa säiettä siihen, että elämä vielä voisi kantaa.

Leena Leppälä kertoo, mitä on oppinut surusta kokemusten kautta.

”Omassa työssäni olen oppinut tekemään tilaa hankaliltakin tuntuville tunteille. Rohkaisen suremaan ja tunnus-telemaan, miltä ja missä suru tuntuu.”

”Surulle kannattaa antaa aikaa. Surevaa voi kannustaa kokeilemaan, voisiko surun vain antaa olla ja hengittää sen ympärillä? Voisiko sureva olla kannattavana ja odottaa, kunnes aaltoileva suru itse rauhoittuu?”

Surutyö ja suruprosessi, mitä ajattelet näistä termeistä?

”Surua ei voi, eikä saa nopeuttaa. Se ei ole suoritus tai projekti, jolla on tarkka aikataulu ja tavoitteet. Mutta työtä se on. Suru kuluttaa voimavaroja ja pysäyttää. Se vaatii alkuun herkeämätöntä huomiota. Surua voi hoitaa vain hyväksymällä tapahtunut tosiasiana omassa elämäntarinassaan. Sille täytyy antaa sijaa ja aikaa.”

Lähde: Anneli Juutilainen: *Lähtösi jälkeen. Kertomuksia surusta ja selviytymisestä*. Docendo 2021.

HANNA VALKONEN

AAMUKASTE ensimmäistä kertaa Kuopiossa

Aamukaste-tapahtuma lokakuun alussa houkutteli useita kuopiolaisperheitä.

Lokakuun toinen päivä Männistön Pyhän Johanneksen kirkossa kuultiin harvinaisen paljon lasten ääniä. Ohjelmassa nimittäin oli viisi kastetilaisuutta, joissa oli seurakunnan puolesta järjestetty kaikki tarvittava. Tilojen, kastepapin ja kanttorin lisäksi seurakunta tarjosi myös kakkukahvit paikan päällä perheille ja heidän vierailleen.

”Aamukaste-tapahtuma järjestettiin nyt Kuopiossa ensimmäistä kertaa. Idean nappasimme Tampereelta, jossa tällaisia täyden palvelun kastetilaisuuksia on järjestetty jo pidempään”, Männistön seurakunnan pastori **Oona Leiviskä** kertoo.

”Täällä Männistössä vanhin kastettava on neljävuotias. Onkin ollut hauskaa, kun kastekeskustelun on voinut käydä juhlan päähenkilön itsensä kanssa.”

Pyhän Johanneksen kirkon lisäksi Aamukaste-tilaisuuksia pidettiin myös Alavan ja Puijon kirkoissa.

Erityistehtävä isoveljelle

Männistön Aamukasteella otettiin seurakunnan jäseneksi muun muassa 1,5-vuotias **Hilla Anja Jannentytär**.

”Koronan takia ristiäisiä jouduttiin muutamaa otteeseen siirtämään. Päätimme tarttua nyt tilaisuuteen, kun seurakunta järjesti näin vaivattoman tapahtuman”, Hillan isä **Janne Fabricius** selvittää.

Hilla viihtyi kastehetken tiiviisti äitinsä sylissä ja oli varustautunut tilanteeseen eväsomenalla. Isoveli **Pajulle** kastepappi Oona Leiviskä oli varannut erityistehtävän.

”Isoveljen ominaisuudessa sinä saat kuivata Hillan pään sen jälkeen, kun olen valellut sen kastevedellä.”

Leiviskä myös kertoi Pajulle tarkemmin kasteen merkityksestä.

”Se on ihan jees”, Paju vastasi kuunneltuaan papin selvitystä.

Kiireetön tunnelma

Hillan äiti **Camilla Fabricius** oli seremonian jälkeen tyytyväinen.

OONA LEIVISKÄ kastoi Hilla Anja Jannentyttären seurakunnan jäseneksi.

TIJIA HYTTINEN

”Juhlusta ei tullut yhtään liukuhihnainen olo.”

Jokaisen perheen tilaisuuteen oli varattu reilusti aikaa. Tunnelma oli kiireetön ja tapahtuma kaikille perheille oman näköisensä.

”Päällimmäiseksi päivästä jäi positiivinen tuntuma. Tällaista järjestelyä pidettiin selvästikin tervetulleena”, Oona Leiviskä summaa.

”Meillä on nyt pohdinnassa se, tehtäisiinkö Aamukaste-tapahtumasta vuosittainen käytäntö.”

HELI HARING

AAMUKASTE-TILAISSUUS oli jokaiselle perheelle oman näköisensä.

TIJIA HYTTINEN

KOLUMNI

Sylkykuppi

Vanha, kauan talvirasvassa ollut paheeni on herännyt. Onneksi kyseessä on yksi pienimmistä kantamistani konnuuksista. Tarkoitani nimittäin himoani kierrellä kirputoreja ja hamuloida niiltä nurkkiin tavaroita, jotka ovat mielenkiintoisuuteensa nähden kohtuuhintaisia tai jopa halpoja. Sanalla sanoen esineitä, joilla on kerrottavanaan tarina.

Tässä yhtenä päivänä yhytin jotain huomattavasti keskivertoa mielenkiintoisempaa. Silmiini osui pienehkö, jalalla varustettu malja. Sen kyljessä paistoi VR:n vanha logo. Kevyt googlailu paljasti kipposen sylkykupiksi. Sellaisia käytettiin Suomen juna-asemien odotustiloissa vielä ennen sotia.

Oli somempaa, että veturinventtailijat klimppailivat lattian sijaan kuppiin. Se oli aikaa, jolloin tuperkkeli tappoi ihmisiä ikään katsomatta eikä mitakaan tauteja voitu vielä kukistaa penisilliinillä. Onneksi astia oli pesty hyvin.

Toisaalta kuppi oli historiansa ansiosta kuvottava, mutta yhtäältä se kieli muutoksesta. Sylkykuppi toi julki sen, että ihmisikä sitten lattialle räkiminen oli melko arkista toimintaa. Sisäräkimisen harrastajat saivat tuki paheksuvia katseita niiltä, joiden mielestä se ei ollut oikein jees.

Vaan saivatpa he myös sylkykupit. Kieltotaulun sijaan heille annettiin täytettäväksi astiat ja niiden mukana kaino toive siitä, että sylkekää nyt näihin ennemmin kuin lattialle.

Tosin kyllä sisäsylykemistä toppuuteltiin tauluillakin. Sellainen kuuluu roikkuneen esimerkiksi 1900-luvun alussa pois puretun Nilsin vanhan puukirkon seinällä. Dokumentoitujen aikalaismuistojen mukaan plakaatista ei ollut sanottavaa hyötyä.

Tänä päivänä lattialle ei sylje kuin täysi moukka.

Soma olisi tietää, mitkä arkiset nykytoimet tuntuvat muutamien vuosikymmenien päästä utopistisen oudoilta. Koska maailma muuttuu ja näemmä myös ihminen – jos kohta maailmaa hitaammin. Sen minulle kirkasti sylkykuppi. Ostinko sen? En kerro.

ANTTI HEIKKINEN

KIRKOLLISET

TUOMIOKIRKKO

KASTETUT

Ronja Sylvia Kosunen, Eelis Oskari Haapio, Livia Estelle Korhonen, Elea Aava Olivia Lyhykäinen, Helmi Aurora Vaakanainen

KUOLLEET

Aarno Jaakko Kyllönen 81, Veikko Olavi Hämäläinen 91, Aino Kaarina Hiisijärvi 100, Raija Marjatta Rantanen 88, Hemmo Olavi Tiihonen 69, Aino Inkeri Haapalainen 79, Irja Liisa Siikanen 85, Matti Kalevi Parviainen 81, Reijo Johannes Meklin 82, Aune Sirkka Kankkunen 92, Heikki Antero Argillander 56, Pekka Ilmari Karvonen 71, Kerttu Sinikka Laaksonen 82, Tauno Olavi Heikkinen 96, Tomi Juhani Vedenpää 52

ALAVA

KASTETUT

Joel Aarne Erkki Ikonen, Aatos Martti Eliel Roivainen, Otto Apeli Kovanen, Vertti Juhani Hakulinen, Eino Arvid Hintsala, Saimi Impi Maria Heikkinen, Topi Armas Jalmar Ronkainen, Vilja Milka Villiina Ruuska, Assi Evia Hartikainen, Noel Oliver Heikura

AVIOLIITTOON KUULUTETUT

Nuutti Iivari Kiljunen ja Niina Johanna Mäntyniemi

KUOLLEET

Jorma Juhani Hämäläinen 76, Liisa Marjatta Ihalainen 84, Veikko Kalevi Kohonen 79, Taimi Annikki Soininen 88, Markku Tapio Puustinen 72, Arvo Unto Ensio Laitinen 80

JÄRVI-KUOPIO

KASTETUT

Juulia Eevi Aurora Himanen, Vehmersalmi; Alisa Anna Elisabet Ansamaa, Nilsä; Lilja Lydia Savolainen, Tuusniemi; Tuomas Kaarlo Petteri Käppi, Nilsä; Mikael Onni Heikura, Nilsä; Aino-Kaisa Amalia Rönkä, Muuruvesi; Eemeli Heikki Kalevi Huusko, Riistavesi; Luna Camilla Pöntynen, Riistavesi.

KUOLLEET

Martta Kaarina Taskinen 97, Nilsä; Esko Kaarlo Kalevi Väätäinen 87, Nilsä; Teuvo Kalervo Könönen 94, Kaavi; Toini Katri Kainulainen 88, Vehmersalmi; Katri Elina

Happonen 97, Vehmersalmi; Hannu Johannes Toivanen 84, Riistavesi; Elsa Inkeri Toivola 74, Tuusniemi; Heimo Johannes Parviainen 77, Tuusniemi; Otto Andersin 78, Tuusniemi; Seija Helena Vilhelmiina Miettinen 73, Tuusniemi; Laura Kyllikki Väänänen 92, Vehmersalmi; Rauni Maria Hiltunen 88, Kaavi; Tyyne Kyllikki Rissanen 93, Nilsä; Vilho Johannes Makkonen 91, Kaavi; Heikki Sakari Huttunen 73, Kaavi; Aulis Kalevi Rissanen 92, Juankoski; Emilia Koistinen 95, Tuusniemi; Pirkko Vappu Onerva Kattainen 71, Kaavi; Heino Armas Väätäinen 95, Nilsä; Pekka Johannes Hartikainen 53, Nilsä; Aino Maria Jauhiainen 80, Nilsä; Veikko Arto Juhani Finska 71, Vehmersalmi; Kaija Kaarina Kuronen-Suovanen 75, Tuusniemi.

KALLAVESI

KASTETUT

Lilia Saga Emilie Kössi, Viivi Tuulikki Paunonen, Elias Juhani Kristian Mertanen, Fiona Katariina Partanen, Aarni Eliel Torsti, Aada Maija Anita Rouvinen, Leonel Oiva Ilmari Husso, Wellingtone Oyolo, Trever Otieno Oyolo, Anna Olivia Peiponen, Väinö Eemil Tapani Makkonen, Enni Maria Salo, Paulus Nikolai Salmela, Aapo Ilmari Hakkarainen, Milo Kasper Lyyra, Elias Jasper Kontio, Väinö Allan Elmer Sahlberg, Kaapo Johannes Heiskanen, Gabriel Emil Bevacqua, Vienna Aava Olivia Lastikka, Eino Aarre Henriikki Muhos, Elmo Oliver Tarssanen, Elsa Julia Anna Martta Julkunen, Hilla Anja Jannentytär Fabricius, Aatu Venni Aukusti Roppola, Isla Liisa Alina Pääkkö, Joonatan Viljo Ernest Lesch, Kaisla Lilian Venetvaara, Suvi Emilia Viitamäki, Eden Hilma Elisabet Turunen, Lotta Saimi Onerva Hovi, Tomas August Kotilainen, Aava Alina Salpakari-Relander, Eevi Lilja Aleksandra Manunen, Ere Alex Almold Myöhänen, Kiisa Siiri Alina Ruuskanen

AVIOLIITTOON KUULUTETUT

Kimmo Sakari Viitamäki ja Anni Inkeri Räisänen, Iiro Tapio Hiltunen ja Mira Eveliina Tuomela

KUOLLEET

Sirkka-Liisa Särkkä 90, Juha Pekka Oskari Vehviläinen 43, Matti Olavi Ruuskanen 80, Aili Vilhelmiina Juutilainen 92, Antti Mikko Tapani Mannerkorpi 72, Aila Maija Huttunen 91, Anna-Liisa Muhonen 96, Elvi Annikki Miettinen 89, Kalle Pertti-Pekka Palmio 73, Anne-Maria Karisto 60, Veikko Matti Karhunen 90, Aimo Kalervo Räsänen 75, Pentti Hannu Ilmari Kauppinen 94,

Heikki Mikael Pylkkönen 84, Matti Olavi Savolainen 71

MÄNNISTÖ

KASTETUT

Tessa Ellen Kristiina Taskinen, Elsi Helmi Maria Moilanen, Aleks Sulo Ensio Louhisuo, Ellen Aino Irene Louhisuo, Taavi Kristian Tuomikoski, Albert Ensio Hintikka, Nooa Eljas Mikael Markkanen, Rose Mary Vainanen

KUOLLEET

Pertti Olavi Miettinen 82, Impi Annikki Tervo 92, Helena Annikki Nikulainen 85, Heikki Olavi Pietikäinen 77, Timo Juhani Aartonen 73, Mika Eino Olavi Pulkkinen 20

PUIJO

KASTETUT

Toivo Ilmari Ronkainen, Lilja Alexandra Matilainen, Nea Emilia Happonen, Martti Anders Alvar Sivenius, Alva Iiris Helinä Savolainen, Sanni Maija Johanna Mikkonen, Lili Tuulia Haataja

KUOLLEET

Saima Selma Tossavainen 89, Maila Orvokki Hynninen 87, Leena Annikki Kasurinen 72, Aarre Juhani Tengström 79, Risto Jooseppi Iikka Päiväniemi 84, Pirkko Anneli Paldanius 83, Kaija Annikki Häkli 78, Helmi Eliisa Eskelinen 88

SIILINJÄRVI

KASTETUT

Iiris Aurora Hellevi Hottinen, Lila Alviina Korhonen, Meeri Aurora Salonen, Venla Elea Linnea Penttinen, Leevi Wiljami Eskelinen, Eve Aada Sofia Toivanen, Alissa Martta Aurora Holappa, Konsta Ilari Rautiainen, Ville Viljami Heiskanen, Aura Emilia Heikkinen, Iita Elisabet Lyyra, Elina Aleksandra Pulkkinen, Elea Aurora Roivainen, Patrik Viljo Kalervo Holopainen, Jonni Mikael Pietikäinen

KUOLLEET

Eeva Annikki Leskinen 91, Matti Elias Toroi 68, Anja Kyllikki Vainikainen 78, Maija Helena Toivainen 94, Ilmari Ensio Korhonen 80, Pentti Ilmari Leskinen 94, Terttu Mirjami Hirvonen 83

VIRRESTÄ VOIMAA

Herran ristin kantajiksi
meidät kaikki kastettiin,
lähimmäisten
auttajiksi
arkipäivän askeliin.

Virsi 442:1

SANALLISTA

Antakaa toisillenne anteeksi

Jeesus sanoo: ”Jos te annatte toisille ihmisille anteeksi heidän rikkomuksensa, antaa myös taivaallinen Isänne teille anteeksi. Mutta jos te ette anna anteeksi toisille, ei Isännekään anna anteeksi teidän rikkomuksianne.”
Matt. 6: 14-15

Anteeksianto vie eteenpäin

Kaksi virkettä painavia sanoja. Matteuksen evankeliumissa Jeesus opettaa tämän Isä meidän -rukouksen jälkeen. Siis ensin on rukous. ”Anna meille meidän syntimme anteeksi, niin kuin mekin anteeksi annamme niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet.”

Niin kuin mekin. Siinä ne kiusalliset sanat taas. Anteeksi-antamaton mieli voi olla rukouksen, Jumalan äänen kuulemisen, este. Anteeksiantamattomana käpertyy helposti itsen ja oikeassa olemisen ympärille. Isä meidän -rukouksen pyynnöissä sen sijaan Jumala tulee kaiken keskiöön. Rukous avaa minut Jumalalle ja heille, joita kohtaan minulla on anteeksipyydettävää tai -annettavaa. Anteeksiantaminen muuttaa molempia. Se on irti päästämistä, vapauttamista. Se avaa tien eteenpäin. Anteeksiantaminen näyttää liittyvän koko rukouksen ytimeen. Sen valossa muunkin siinä pyydetyn on mahdollista toteutua. Silloin voimme nähdä välähdyksiä pyytämästämme Jumalan valtakunnan tulemisesta.

Ilman Jumalan anteeksiantoa emme pysty antamaan anteeksi. Se muuttaa suhdettamme häneen, toisiimme ja itseemme – jos vain annamme sen meissä tapahtua. Sovinnosta eläminen on koko elämän mittainen matka. Jumala lupaa jatkaa meissä aloittamaansa työtä.

Kirkko kotonasi

Virtuaalikirkossa voit katsoa verkon kautta jumalanpalvelusta Kuopion tuomiokirkosta joka sunnuntai klo 10. Lähetykset tallennetaan, ja niitä voi katsoa myös myöhemmin.

www.virtuaalikirkko.fi

KUOPION EV. LUT.
SEURAKUNNAT

ANNA VÄÄTÄINEN
Rovastikuntapastori
Alavan seurakunta

Linjurin Kukka
Kuopion Portti, Puutarhakatu 9,
p. 046 921 4720,
JOKA PÄIVÄ 8-18
verkkokauppa avoinna 24/7
linjurinkukka.com
info@linjurinkukka.fi

Tietokoneapu
puhelimet & tabletit
**Kotitalous-
vähennys**
www.orden.fi
040 5844 045

• Matot
• Vuodevaatteet • ym.
PYYKKISATAMA
Itkonniemenkatu 27, 70500 Kuopio
Puh. (017) 263 3128
pyykkisatama.fi

Pitopalvelua
**Ilon ja surun keskellä
olemme palveluksessanne**
Kaikkiin kodin juhliin maukkaat kylmät ja lämpimät pitopöydät.
*pitopöytä sisältää tuoreet ruiskuriset riisipiirakat ja perunarieskat
ilman lisämaksua
Kotileivonnaiset tilauksesta, ilmainen kotiinkuljetus
Meiltä myös astiat, liinat, kukkalaitteet, tarjoilu henkilökunta jne.
Kotileipomo S Pitopalvelu PIIRAKKA & PULIKKA
Sari Tenhunen
p. 050 305 1737
piirakkapulikka@hotmail.com

**Keittiö- ja
erikoiskalusteet
mittojen ja toiveiden mukaan**
SÄYNEISEN VIILUKALUSTE
Konttimäentie 67, 73770 Säyneinen
0400 272 171
Seppo Rautiainen
www.viilukaluste.fi

**HAUTAUSTOIMISTO
Länsivuori**
*Perinteikäs,
täyden palvelun
hautaustoimisto.*
Savonkatu 25, Kuopio
Puh. 017 261 6531, 040 512 1035
www.lansivuori.fi

takuutarra
- kun haluat erottua eduksesi!

Hääjuhlan järjestäminen on pitkä prosessi.
Meidän avullamme sinulla on yksi huoli vähemmän.
- hääopasteet
www.kuopiontakuutarra.fi

**LAILLISTETTU ERIKOISHAMMASTEKNIKKO
HAMMASPROTEESIEN ASIAANTUJIA**
Vuorikatu 14 LT1, 70100 KUOPIO
Filadent Oy

VEIJO FILANDER
Meillä voit maksaa myös erissä.
AJANVARAUS: 041 318 6600
www.filadent.fi

Kivipajan UUSI toimipiste:
Siunauskappelintie 2 (Kukkatalo)
Käynti Ison hautausmaan puolelta.
KIVIGALLERIA
• HAUTAKIVET • KAIVERRUKSET • KIVILYHDYT
Palvelemme kaikissa hautakiviin liittyvissä asioissa.
Avajaiset pe 1.-la 2.10.2021 klo 9-16
Tervetuloa tutustumaan! SYYSSETUJA!
Arkipäivisin klo 9-16
KIVI PAJA *Kiven
Kauneutta
Kunnioittaen* puh. 050 575 0004
www.kivipajasarik.fi

Testamentti on kaunis tapa auttaa

Jo pienelläkin osuudella omaisuudestasi on suuri merkitys kehitysvaikeiden köyhimmille ihmisille. Lapset voivat päästä kouluun, nuoret saada ammatti-koulutusta ja naiset keinoja hankkia toimeentulon.

Testamentin teko ei ole vaikeaa.
Tilaa maksuton testamenttioppaamme:
020 787 1201
asiakaspalvelu@kirkonulkomaanapu.fi
kirkonulkomaanapu.fi/testamentti

KUA **Kirkon
Ulkomaanapu**

**APUA ASIAKIRJOJEN
LAADINTAAN**
Perunkirjoitukset, veroilmoitukset,
edunvalvontavaltuutukset ja testamentit
sekä erilaisten lomakkeiden täyttö.
Kysy tarjous!
Kuopion Invalidit ry.
Savonkatu 16, puh. 0440 378 451
toimisto@kuopioninvalidit.fi

**HAUTAKIVET
SUORAAN VALMISTAJALTA**

VARPAISJÄRVEN GRANIITTI OY
Savonkatu 24, Ollinpuisto,
Kuopio, puh. 017 263 3408
Graniitintie 7, Varpaisjärvi
puh. 017 771 811
Myös lisänimen kaiverrukset
ja kiven enstisöinnit

**Mainosmyynti
Eine Kotamaa**
050 315 5849
eine.kotamaa@slpmedia.fi
Seuraava julkaisupäivä 24.11.,
varaukset 15.11. mennessä.
SLP KUSTANNUS

**Koillis-Savon oma asianajaja
Suomen asianajajaliiton jäsen
Pekka Vartiainen**
Perhe- ja jäämistöasiat, testamentit,
perunkirjoitukset, perinnönjaot
rikosasiat, riita-asiat ym.

Nilsiantie 81, Nilsia | p. 045 631 6960
pekka.vartiainen@parvarky.fi
www.lakiasiantoimistopekkavartiainen.fi

**Palveleva
puhelin**
0400 22 11 80
Joka ilta 18-24
**Palveleva
chat**
Ma-pe 12-20
KIRKON KESKUSTELUAPU
evl.fi/kirkonkeskusteluapu

KIRJALLISTA

Sarianne Hartonen:
Kuolevaisen käsikirja.
Otava. 2021. 268 s.

Kun kellot kumahtelevat

KUOLINKELLOT, sanomakellot, kiitoskellot. Kun kirkon tai kappelin kuuloetäisyydellä kulki- ja havaitsee kellojen soivan, yhä harvempi meistä tuntee niiden symboliikan.

Pitäjänkokoiset peijaiset ovat supistuneet ehkä parin kymmenen henkilön tilaisuuksiksi.

Sarianne Hartonen on toimittaja, joka on monella tapaa perehtynyt kuoleman teemaan. Antoisia kohtia ovatkin hänen itsensä ja läheistensä kokemukset. Lukija saa tietää kirjailijan maanseen jo arkussa – toimi, johon harva rohkenee. Loppupuolet hän kertoo jopa oman hautapaikka-

valintansa ja myös niistä kipeistä prosesseista, jotka siihen ovat johtaneet.

Kuolevaisen käsikirjassa pääpaino on laajoissa, laveissa ja yksityiskohtaisissa ohjeissa ja tietopaketeissa, mitä tapahtuu ihmisen siirryttyä tuonen tuville. Mutta tärkeitä ovat myös vielä ehtoisa- ti elävän toiveet ja tahto, niiden pohtiminen ja etenkin kirjaaminen. Moneen asiaan liittyy myös muutoseikkoja ja pykälä, joten ammattilaisen, varsinkin lakimiehen, apu on paikallaan.

TERHI JÄLÄNNE-KUPIAS

SIILINJÄRVI

LÄÄNINROVASTI on kirkolliskokousedustaja

Siilinjärven seurakunnan kirkkoherra Olli Kortelaiselle on tänä vuonna kertynyt koko joukko uusia titteleitä.

TOUKOKUUSSA Kortelainen sai kirkolliskokousedustajan valtakirjan, kesäkuussa piispa myönsi hänelle rovestin arvonimen ja syyskuusta lähtien hän on toiminut lääninrovastina Kuopion tuomiorovastikunnassa.

Olli Kortelainen on toiminut Siilinjärven seurakunnan kirkkoherrana vuodesta 2018. Hänellä on monipuolista kokemusta johtamisen tehtävistä muun muassa Varpaisjärven ja Valtimon seurakuntien kirkkoherrana sekä Ylä-Savon

seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajana. Hän on myös toiminut kaksi kautta pappisasesorina Kuopion tuomiokapitulissa. Kortelainen on tunnettu kovana musiikkimiehenä ja kirkkoherra kitaran varressa on seurakuntalaisille tuttu näky, onpa hänet joskus nähty Elvis-asuisenakin.

Kirkon ylin päättävä elin

Kirkolliskokous on ylin päättävä elin ja käsittelee asioita, jotka koskevat evankelisluterilaisen kirkon oppia ja työtä sekä kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta. Se myös vastaa kirkon suhteista valtioon, muihin kirkkoihin ja järjestöihin.

Kirkolliskokousedustajaksi Kortelainen nousi varasijalta **Aulikki Mäkisen** siirryttyä toukokuussa Turun tuomiokirkon tuomiorovastiksi.

Jokainen edustaja kuuluu johonkin valiokuntaan, joissa kirkolliskokouksen päätökset valmistellaan. Kortelainen kuuluu hallintovaliokuntaan, joka valmistelee kirkollista hallintoa koskevat asiat.

”Nyt kun kirkolliskokous on jo tuttu, niin luottavaisin mielin mennään kohti marraskuun kokouksen isoja asioita”, Kortelainen sanoo.

Rovasti lääninrovastiksi

Rovasti on kirkollinen arvonimi, jonka piispa voi myöntää kirkollisessa työssä erityisesti ansioituneelle papille. Kuopion hiippakunnan piispa **Jari Jolkkonen** myönsi Kortelaiselle rovestin arvon ja nimen viime kesäkuussa.

Lääninrovastiksi Kortelainen nimitettiin aiemman lääninrovastin **Jaana Marjasen** jäätyä eläkkeelle. Lääninrovasti on yksi rovastikunnan kirkkoherroista, joka toimii piispan ja tuomiokapitulin apuna rovastikunnan kirkollisen toiminnan ohjaajana ja valvojana.

”Lääninrovastin virka on hyvä näköalapaikka rovastikuntaamme” Olli Kortelainen kiteyttää.

Tuomiokapituli nimitää lääninrovastin neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kuopion rovastikunnan lääninrovastin työtä – kuten kirkolliskokousedustajankin työtä – kirkkoherra Kortelainen tekee oman työnsä ohessa.

MERJA TAPIO

Seuraava kirkolliskokous kokoontuu 8.–12.11. Voit seurata kokousta suoratoistona YouTubea Kirkon kanavalla.

SINI-MARJA KUUSIPALO

LUOTTAMUSHENKILÖ

Demokratia keskiössä

Kuopion seurakuntayhtymän rakennemuutosprosessi on saatu vihdoin päätökseen, kun tuomiokapituli linjasi, että keskustan alueen seurakuntien yhdistämiselle ei esitetyssä muodossa ollut perusteita. Päätös oli lopulta myös kirkkolain ja demokraattisen päätöksenteon periaatteiden mukainen.

Tämä päätös antaa nyt mahdollisuuden kehittää toimintaa ja prosesseja nykyisessä rakenteessa enemmän tulevaisuuden tarpeita huomioon ottavaksi ja yhteistyötä vahvistavaksi. Tärkeää on myös pitää seurakuntien tulevaisuuden rakentamisen keskiössä demokraattinen vaikuttaminen eli se, että yhä useamman seurakuntalaisen ääni kuuluu, kun suunnittelemme kuopiolaista seurakuntaelämää.

Jokainen mielipide on tärkeä.

Meillä jokaisella on jonkinlainen käsitys siitä, mitä palveluja ja toimintaa itse odotamme omalta seurakunnaltamme. Jokainen tällainen mielipide on tärkeä. Kirkolla ja seurakunnilla olisikin nyt erittäin hyvä paikka olla kuuntelevan ja keskustelelevan päätöksenteon eturintamassa tarjoamalla jäsenilleen uudenlaisia tapoja osallistua päätösten valmisteluun sekä lopulta itse päättämiseen.

Kirkko voisi ensimmäisenä ottaa käyttöön sähköisen äänestämisen vaaleissaan, ja tarjota seurakuntalaisille mahdollisuuden myös kertoa oma kantansa suurempaa mielenkiintoa herättävissä asioissa. Tällainen asia olisi ollut myös rakennemuutosprosessi. Sen yhteydessä olisi voitu järjestää neuvova antava

(sähköinen) jäsenäänestys ainakin niissä seurakunnissa, joiden yhdistämistä suunniteltiin. Meidän kirkkomme antoi ensimmäisenä äänioikeuden 16-vuotiaille, miksi siis emme ottaisi seuraavia askeleita ollaksemme jälleen demokratian aallonharjalla.

TIMO HARTIKAINEN

TEEMU SOINI
Alavan seurakunnan
luottamushenkilö

”SUOMESSA on paljon kauniita kirkkoja, joihin tykkään poiketa aina reissuilla. Kuopion tuomiokirkkoon olen käynyt tutustumassa lastenkin kanssa”, Jukka Voutilainen kertoo.

TUJJA HYTTINEN

PERHE on paras

Jukka Voutilainen on suurperheen isä. Hänelle jokainen lapsi on kaunein ja tärkein lahja, minkä elämä voi tarjota.

Kaavilainen **Jukka Voutilainen** elää ruuhkavuosiaan. Hektinen työ KuPSin myynti- ja markkinointijohtajana sekä perhe-elämä seitsemän lapsen isänä eivät muodosta kaikkein helpointa yhtälöä.

”Työni on kieltämättä ollut jo pidempään aika kiireistä. Mutta kun töiden jälkeen joka ilta saa kotona lapset syliinsä, niin eihän mikään ole sen hienompaa”, Voutilainen maalailee.

Vanhin Voutilaisen ja hänen puolisonsa lapsista on 20-vuotias, nuorin vasta viisi-vuotias.

”Kaksi vanhinta asuu jo omillaan Kuopiossa, mutta kyllähän he silti mielessä aina ovat. Omista lapsistaan kantaa varmasti aina huolta – olivatpa he minkä ikäisiä tahansa.”

Vauvakuume iski

Voutilainen muistelee omaa lapsuuttaan Kaavin Kotakylällä onnellisena ja turvalisena aikana.

”Minulla on kolme nuorempaa sisarusta ja myös serkut asuivat lähellä. Heidän kanssaan vilistimme ympäri maita ja mantuja keksimässä koiruuksia.”

”Rakastavassa kodissa oli luontevaa kasvaa siihen ajatukseen, että aikuise- na haluan oman perheen, jos sellainen minulle vain suodaan.”

Kotikulmilla löytyi nuorelle miehelle elämänkumppaniksi ihana nainen, jonka kanssa perhehaaveet kävivät yksiin. Voutilainen oli 21-vuotias tullessaan ensimmäisen kerran isäksi.

”Olihan se mahtavaa. Tuossa iässä oli kuitenkin pinnalla myös työuran luominen ja omat harrastukset enkä ymmärtänyt keskittyä lapseen ja vaimon tukemiseen niin paljon, kuin olisi pitänyt. Olen kuitenkin onnellinen, että olemme saaneet rakennettua siitä huolimatta todella läheiset ja hyvät välit vanhimpien tyttöjen kanssa ja asiat on keskusteltu auki.”

Kolmen lapsen jälkeen pariskunta ajatteli, että heidän perheensä on kasassa. Viisi vuotta eleltiinkin siinä kuvitel- massa.

”Sitten vaimoon iski kova vauvakuume ja perheemme kasvoi ajan myötä vielä neljällä lapsella. Eiköhän lapsilukumme nyt ole täynnä”, Voutilainen arvelee.

Isyyden ilot

Tällä hetkellä Voutilainen seuraa innostuneena keuhkalla syntyneen kuopuksen kehitystä.

”Näyttää siltä, että hän lähtee pian ryömimään. Kasvun ja kehityksen seuraaminen on aina yhtä ihmeellistä. Sekin tuntuu vavahduttavalta, kun huomaa lapsen jossakin eleessä tai ilmeessä pilkahduksen itsestään.”

Isyyden ilot eivät toki rajoitu pelkästään lasten varhaisvuosiin.

”On hienoa nähdä, kun lapsi ottaa ensiaskeleitaan aikuisuuteen. Saan isänä olla tukemassa häntä kohti omannäköis- tään tulevaisuutta.”

Tulevaa isänpäivää vietetään Voutilai- sen perheessä perinteisin menoin.

”Iskän on maltettava nukkua niin pitkään, että muu perhe tulee laulamaan ja kutsumaan valmiiksi katettuun kahvipöytään. Myöhemmin päivällä käymme tervehtimässä lastemme ukkeja.”

Rakkautta riittää muillekin

Suomalaisen mittapuun mukaan Voutilai- sella ja hänen puolisolallaan on suurperhe. Niin suuri se ei kuitenkaan ole, etteikö rakkautta ja huolenpitoa riittäisi jaettavaksi biologisten lasten lisäksi vielä muillekin.

”Toimimme vaimoni kanssa myös tuki- perheenä ja meillä on ollut aikaisemmin sijaislapsia.”

Voutilainen on seurannut vanhempiensa esimerkkiä, sillä hekin avasivat aikoinaan kotinsa ovet tukilapsille.

”Nuorempana ajattelin, että minusta ei varmaan ole siihen. Mutta iän karttu- essa mieli muuttui ja kypsytin ajatukselle. Kun saa mahdollisuuden antaa jotain hyvää toiselle, saa samalla kokea itsekin jotain suurta.”

Vankkana peruskalliona Voutilaisen elämässä on kristillinen vakaumus.

”Tärkein ohjenuorani on lähimmäisen- rakkaus. Toivon, että se heijastuisi minusta ympärilleni. Mutta ennen kuin kykenee rakastamaan lähimmäistään, on hyväksyttävä itsensä ja omat puutteensa”, mies pohtii.

Kiitollisuutta ja huokauksia

Uskoaan Voutilainen ei rummuta suureen ääneen, mutta ei myöskään tietoisesti peittele.

”Ne, jotka minut tuntevat, tietävät kyllä vakaumukseni. Jos joku on asiasta kysynyt, olen siitä avoimesti myös kertonut. En kuitenkaan halua tuputtaa uskoa- ni kenellekään – tiedän, että Jumala voi vaikuttaa ja koskettaa myös ilman sanoja.”

Voutilainen kertoo, että usko on lapses- ta saakka kuulunut hänen elämäänsä. Suhde ”Taivaan Iskään” on ollut mutka- ton ja läheinen.

”Teini-iässä elin uskon suhteen joita- kin etsikkoajoja, mutta sittemmin siitä on tullut luonnollinen osa persoonaa- ni. Olen voinut todistaa itselleni, että Jumala on olemassa. Maailmassa on niin paljon kauniita ja hienoja asioita, etteivät ne mitenkään ole voineet syntyä täysin sattumanvaraisesti.”

Vakaumus on hiljaisesti läsnä Voutilai- sen arjessa, joka hetki ja kaikkialla.

”Tunnen syvää kiitollisuutta Taivaan Iskää kohtaan kaikesta siitä hyvästä, mitä olen saanut elämäni. Vaikeuksien keskellä huokaan ylöspäin, että Jumala kannatteli. Tiukan paikan tullen minulla on aina ollut varmuus, että tässä ollaan jonkun suuremman suojassa.”

”Usko on minulle ennen kaikkea myös järjen ja tahdon asia, olen tietoisesti päättänyt valita sen. Teidän sen olevan parasta, mitä elämällä on minulle tarjota. Samalla silti ymmärrän, että se on valin- ta, jonka jokainen tekee itse.”